

Jak správně označit alergeny v potravinách

Díky nabytí účinnosti právních předpisů¹ nastává změna způsobu označování alergenů v potravinách.

Kromě změny způsobu označování alergenů je nově potřeba alergeny označovat také u nebalených potravin a u pokrmů/nápojů.

Seznam alergenů je uveden v nařízení č. 1169/2011, v příloze II.

1 Označení alergenních složek v případě balených potravin:

a) Pokud je na obale potraviny uveden seznam složek potraviny, ve výčtu složek potraviny se alergenní složky zdůrazní (např. podtrhnou, nebo **ztuční**, nebo **zbarví výrazně odlišnou barvou**, nebo použijí VELKÁ PÍSMENA; použití *kurzívou* není dostatečné). **Pokud je uvedeno na obale složení potraviny, pak by informace o alergenech neměla být uvedena jinde než v daném výčtu složek.**

Co se týče označení alergenů odkazem, např.:

„Složení: ..., *máslo*¹, *cukr*, ...“

Níže pod výčtem složek potraviny:

„1 – *obsahuje alergeny: mléko*“

Tento způsob označení nedoporučujeme. Lze jej ale použít u pokrmů.

Možné způsoby označení:

např. "Složení: rýžová mouka, kakao, máslo, cukr, arašídy"

"Složení: rýžová mouka, kakao, **máslo**, cukr, **arašídy**"

"Složení: rýžová mouka, kakao, **máslo**, cukr, **arašídy**"

"Složení: rýžová mouka, kakao, MÁSLO, cukr, ARAŠÍDY"

"Složení: rýžová mouka, kakao, **máslo**, cukr, **arašídy**"

Označení alergenní složky musí být provedeno tak, aby bylo spotřebiteli jasné, že daná složka je alergenem. Například pokud se jedná o kapra, pak stačí zdůraznit složku "kapr". Pokud by se jednalo o sýr, opět stačí zdůraznit slovo "sýr" bez odkazu na mléko.

např. "Složení: rýžová mouka, **sýr**, ..."

Spotřebitel ví, že sýr se vyrábí z mléka.

např. "Složení: **kapr**, ..."

Český spotřebitel ví, že se jedná o rybu.

Pokud by se ale jednalo o nejasnou alergenní složku, např. "tapeska křížová", pak je potřeba pro spotřebitele uvést, o co se jedná.

např. "Složení: ... tapeska křížová (měkkýš), ..."

např. "Složení: ... mořský jazyk (ryba), ..."

b) Pokud není uveden seznam složek (tam, kde to není povinné²), pak se alergeny uvedou na obale slovem "Obsahuje" s jejich výčtem.

např. "Obsahuje: mléko, arašídy"

¹ Nařízení č. 1169/2011 – účinnost od 13. 12. 2014, zákon č. 110/1997 Sb. – účinnost od 1. 1. 2015

² Složení se v případě balené potraviny nemusí uvádět v případech dle článku 19 nařízení EU č. 1169/2011 nebo pokud největší plocha obalu nebo nádoby je menší než 10 cm² (čl. 16 odst. 2 nař. 1169/2011)

Není možné označení "bez alergenů", a to proto, že mohou existovat alergie i na potraviny, které nejsou uvedeny v aktuálním seznamu alergenních látek.

V obou případech dále platí, že u obilovin a skořápkových plodů je nutné označit konkrétní druh tohoto alergenu. Tedy nestačí „obsahuje lepek“ nebo „skořápkový plod“. Je nutné označit např. „pšenice“, „mandle“.

2 Označování alergenů v případě nebalených potravin:

U nebalených potravin se alergeny označí písemně v blízkosti místa nabízení potravin - např. na prodejním pultu, v daném úseku prodejny (např. formou katalogu, cedulky).

V případě alergenů – obiloviny a skořápkové plody – je nutné označit konkrétní druh tohoto alergenu. Tedy nestačí „obsahuje lepek“ nebo „skořápkový plod“. Je nutné označit např. „pšenice“, „mandle“.

3 Označování alergenů v případě pokrmů (potraviny nabízené k přímé konzumaci na místě včetně čepovaných a rozlivaných nápojů) – restaurace, kavárny, cukrárny, rychlé občerstvení atd.)

Tuto situaci upravuje § 9a zákona č. 110/1997 Sb. (novela s účinností od 1. 1. 2015). Provozovatel potravinářského podniku je povinen viditelně zpřístupnit snadno čitelnou informaci o výskytu alergenní látky v pokrmu.

Informaci o konkrétním alergenu v pokrmu je provozovatel potravinářského podniku povinen sdělit na vyžádání spotřebitele nebo jinou formou sdělit či zpřístupnit (např. již přímo v jídelním/nápojovém lístku).

Tato povinnost je splněna již tak, že se prokazatelně viditelně a snadno čitelně (tj. vždy písemně) uvede obecná informace, která spotřebitele upozorní na možnost vyžádat si informace o alergenních látkách v pokrmech a zároveň upřesní, jakým způsobem budou tyto informace poskytnuty.

V takovém případě se např. v jídelním/nápojovém lístku (případně na nabídkové tabuli v rychlém občerstvení) uvede např. sdělení: „Informace o výskytu konkrétních alergenů v pokrmu žádejte u obsluhy.“

Informace o konkrétních alergenních látkách obsažených v jednotlivých pokrmech mohou být následně obsluhou sděleny na žádost spotřebitele pouze ústně.

Výčet alergenů v jídelním/nápojovém lístku je možné uvést také pomocí číselných nebo písmenných kódů, avšak pouze za předpokladu, že tyto kódy jsou v nabídce jednoznačně vysvětleny.

V případě alergenů – obiloviny a skořápkové plody – je nutné označit/sdělit konkrétní druh tohoto alergenu. Tedy nestačí uvést „obilovina obsahující lepek“ nebo „obsahuje lepek“ nebo „skořápkový plod“. Je nutné označit konkrétní druh např. „pšenice“, „mandle“.

4 Informace týkající se stop alergenů v potravině:

Pokud potravina obsahuje množství alergenu z důvodu nezáměrné kontaminace do hodnoty, která je považována za „nulovou“ („nulové“ hodnoty viz tabulka níže), **není nutné na potravině uvádět informaci o výskytu „stopového množství alergenu“** (např. „Může obsahovat stopy ...“).

Pokud potravina **obsahuje stopové množství alergenu** („stopové“ hodnoty viz tabulka níže) z důvodu nezáměrné kontaminace a není-li potravina označena informací např. slovy „Může obsahovat stopy...“ nebo „Může obsahovat...“ je taková potravina podle čl. 14 odst. 2 písm. a) nařízení (ES) č. 178/2002, v platném znění, považována za škodlivou pro zdraví. **V případě takové potraviny je tedy třeba uvádět informaci o možném výskytu stop alergenů v potravině** („Může obsahovat stopy...“/“Může obsahovat...“).

Pokud bude v potravině označené „Může obsahovat stopy...“ nebo „Může obsahovat...“ zjištěno množství alergenu **přesahující stopové množství** (viz tabulka níže), **nelze již hovořit o nezáměrné kontaminaci** a spotřebiteli je tak poskytnuta zavádějící informace – tedy v rozporu s čl. 7 odst. 1 písm. a) nařízení (EU) č. 1169/2011.

Větu „Vyrobeno v závodě, který zpracovává vejce, arašídů, sezam“ nelze považovat za informaci, která dostatečně jasně, určitě a bez vší pochybnosti informuje spotřebitele o tom, že výrobek, který si kupují, může obsahovat takové množství alergenu, že může být pro alergiky nebezpečný.

V případě dodávání potravin do jiných států EU nebo třetích zemí, je nutné ověřit přístup pro uvádění informací o možném a nezáměrném výskytu látek nebo produktů vyvolávajících alergie nebo nesnášenlivost v potravinách u kontrolních orgánů v daném státě.

Limity pro stopy vybraných alergenů v potravinách

<u>Alergen</u>	<u>Mez detekce laboratorní metodou</u> do této hodnoty jde o „nulovou“ hodnotu	<u>Desetinásobek meze detekce</u> do této hodnoty stopy alergenu
mléčná bílkovina	2,5 mg/kg	25 mg/Kg
sójová bílkovina	2,5 mg/kg	25 mg/Kg
vejce*	2,5 mg/kg	25 mg/Kg
arašídů	2,5 mg/kg	25 mg/Kg
lískový ořech	2,5 mg/kg	25 mg/Kg
mandle	2,5 mg/kg	25 mg/Kg
vlašský ořech	2,4 mg/kg	24 mg/Kg
hořčice	1,0 mg/kg	10 mg/kg
lupina	1,0 mg/kg	10 mg/kg
sezam	2,5 mg/kg	25 mg/kg
lepek**	20 mg/kg	50 mg/kg

* Hodnoty v tabulce se nepoužijí pro víno.

**Označování výrazy „bez lepku“ a „velmi nízký obsah lepku“ se řídí výlučně nařízením (EU) č. 828/2014.

Pro ostatní alergeny dle přílohy II nařízení 1169/2011 neuvedené v tabulce není stanovena maximální hodnota, která je považována za „nulovou“ nebo „stopové množství“. U těchto alergenů se zjišťuje pouze jejich „přítomnost/nepřítomnost“.

Označování potravin z hlediska obsahu lepku

Poskytování informací o nepřítomnosti či sníženém obsahu lepku v potravinách spotřebitelům upravuje nařízení EU č. 828/2014.

Různé osoby s nesnášenlivostí lepku mohou snášet různě malá množství lepku a je proto důležité, aby výrobky byly řádně označeny, čímž se zajistí jejich správné užití osobami s nesnášenlivostí lepku.

• **BEZ LEPKU**

Tvrzení „bez lepku“ lze použít pouze tehdy, **neobsahuje-li** potravina ve stavu, v němž je prodávána konečnému spotřebiteli, **více než 20 mg/kg lepku**.

• **VELMI NÍZKÝ OBSAH LEPKU**

Tvrzení „velmi nízký obsah lepku“ lze použít pouze tehdy, pokud u potravin, jež sestávají z jedné nebo více složek vyrobených z pšenice, žita, ječmene, ovsu nebo jejich kříženců, které byly speciálně zpracovány tak, aby v nich byl snížen obsah lepku, nebo tyto složky obsahují, činí obsah lepku v potravině ve stavu, v němž je prodávána konečnému spotřebiteli, **nejvýše 100 mg/kg**.

• **ALTERNATIVNÍ ZPŮSOBY ZNAČENÍ**

Účelem nařízení (EU) č. 828/2014 je sjednotit způsob poskytování informací o nepřítomnosti lepku či sníženém obsahu lepku v potravinách. Nařízení stanovuje jednotný způsob uvedení informací o nepřítomnosti lepku či

sníženém obsahu lepku v potravinách, avšak nezakazuje uvádění alternativních způsobů označení, jejichž cílem je usnadnit spotřebiteli výběr vhodných potravin. Příkladem těchto alternativních způsobů označení mohou být informace: „bezlepková bageta“, „bezlepkové menu“, „vhodné při bezlepkové dietě“, **vyobrazení symbolu přeškrtnutého klasu** apod.

Výše uvedené alternativní způsoby označení mohou být použity **jen za předpokladu**, že nejsou matoucí či nejednoznačné pro spotřebitele, což znamená, **že jsou zároveň uvedena stanovená tvrzení** dle nařízení (EU) č. 828/2014 (viz výše – např. symbol přeškrtnutého klasu + „bez lepku“).

Pokud je potravina označena v souladu s nařízením (EU) č. 828/2014 slovy „bez lepku“ nebo „velmi nízký obsah lepku“ není nutné navíc uvádět informace „může obsahovat stopy...“ nebo „může obsahovat...“. V případě, že se na potravině uvede označení „Může obsahovat stopy...“ nebo „Může obsahovat...“ současně s označením „bez lepku“, musí potravina splnit limit stanovený nařízením (EU) č. 828/2014 pro potraviny označené „bez lepku“.

České právní předpisy jsou dostupné ve Sbírce zákonů (platná znění) nebo např. na portálu *Zákony pro lidi.cz* www.zakonyprolidi.cz. Znění evropských předpisů najdete např. na této adrese: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=cs>.

SZPI neprovádí schvalování etiket. Neprovádí ani autoritativní výklad právních předpisů. V rámci ČR je oprávněným subjektem k takové činnosti soud a v rámci EU pak Soudní dvůr EU. Tento dokument nemá žádný formální právní status a v případě sporu spočívá odpovědnost za výklad práva na soudu.